

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Den Haag, 11 december 2019
dossiernummer: 107918
uw kenmerk: n.v.t.
telefoonnummer: +31 (0)70 335 35 65
e-mail: e.vandenbosch@advocatenorde.nl

Betreft: advies NOvA over wetsvoorstel Uitbreiding slachtofferrechten (35 349)

Geachte leden van de Vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,

Op 19 december a.s. levert u inbreng voor het wetsvoorstel Uitbreiding slachtofferrechten.¹ In de consultatiefase heeft de Nederlandse Orde van Advocaten over dit voorstel advies uitgebracht.²

De NOvA constateert dat met de belangrijkste bezwaren uit dit advies, die ook in andere adviezen naar voren zijn gebracht, niets is gedaan. De NOvA vraagt daarom graag expliciet de aandacht van Uw Kamer voor deze punten.

In het bijzonder gaat het om de invoering van een verschijningsplicht ter zitting voor verdachten van ernstige feiten (het voorgesteld art. 258a). Waarom dit voorstel onderdeel is van een wetsvoorstel dat beoogt de rechten van het slachtoffers in strafzaken te versterken, is onduidelijk. Vanuit de praktijk is er door experts meermalen op gewezen dat het een misverstand is te denken dat er zoiets bestaat als 'het slachtoffer' en dat verplichte verschijning van de verdachte lang niet altijd in zijn of haar belang moet worden geacht.³ Desondanks wordt met het slachtofferbelang als rechtvaardiging een verschijningsplicht voor verdachten voorgesteld.

Ingrijpende systeembreuk

Het Nederlandse strafprocesrecht kent geen plicht voor de verdachte om bij zijn eigen berechting aanwezig te zijn en vindt daarvoor steun in het EVRM. Invoering van een verschijningsplicht zou een ingrijpende systeembreuk opleveren.

Wel kan de rechtbank nu al bepalen dat de verdachte naar de zitting moet komen indien de rechtbank dat noodzakelijk acht. Procesdeelnemers kunnen de rechtbank vragen van deze mogelijkheid gebruik te maken.

¹ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/wetsvoorstellen/detail?id=2019Z23430&dossier=35349>

² <https://www.advocatenorde.nl/juridische-databank/details/wetgevingsadviezen/121016>

³ Zie in dit kader bijvoorbeeld <https://www.volkskrant.nl/columns-opinie/is-spreekrecht-en-luisterplicht-de-juiste-geste-naar-slachtoffers-bac8a546/> en <https://www.advocatie.nl/advocaten-kritisch-over-verschijningsplicht-verdachten-volstrekt-voor-de-buhne>

Bezoekadres
Neuhuyskade 94
2596 XM Den Haag
Tel. 070 - 335 35 35
Fax 070 - 335 35 31

Postadres
Postbus 30851
2500 GW Den Haag

Invoering van een *plicht* tot verschijning maakt dat de rechter niet langer soeverein is over de orde van de zitting. De onderbouwing van de noodzaak om tot zo'n ingrijpende stijlbreuk over te gaan, ontbreekt in het voorstel.

De NOvA adviseert dan ook dit onderdeel uit het wetsvoorstel te schrappen.

Verplicht verschijnen kan al

Naar huidig recht kan de rechter een verdachte zoals gezegd al verplichten naar een zitting en/of uitspraak te komen. Hij kan daarvoor ook een zgn. bevel medebrenging gelasten (art. 278 lid 2 Sv).

Recent is die discretionaire bevoegdheid bijvoorbeeld toegepast in de zaak rond de tramaanslag in Utrecht, waar de verdachte verplicht is te verschijnen.⁴ De rechter kan voordat hij hiertoe over gaat ook de wens van het slachtoffer of de nabestaanden inventariseren. Bij een verschijningplicht kan dat maatwerk niet meer worden geleverd.

Breed gedeelde kritiek vanuit wetenschap en praktijk

Zoals hiervoor gemeld zijn ook andere adviserende partijen bijzonder kritisch. In dat verband wijzen wij u bijvoorbeeld op de adviezen en overwegingen op dit punt van de RSJ⁵ en de Raad voor de Rechtspraak⁶. De Rechtspraak noemt de verschijningsplicht in haar persbericht 'niet alleen onwenselijk maar ook overbodig'.

De NOvA verzoekt Uw Kamer deze kritieken te betrekken bij de beoordeling van dit wetsvoorstel.

Tot slot

Graag wijzen wij nu voorts nog op enkele andere kritische kanttekeningen uit ons advies, in het bijzonder die ten aanzien van de uitbreiding van het spreekrecht naar de TBS-verlengingszitting.

De NOvA onderkent de belangen van slachtoffers en nabestaanden bij de beoordeling van de voortzetting van de tbs-maatregel, maar meent dat die ook kunnen worden gediend met adequate afstemming en inventarisatie van de wensen van het slachtoffer *voorafgaand* aan de verlengingszitting. Met een dergelijke constructies worden andere nadelen zoals genoemd in bijgaand advies ondervangen. Dit heeft bovendien als voordeel dat ook hier maatwerk kan worden geleverd.

Voor het overige verwijzen wij u graag naar de inhoud van bijgaand advies, dat wij graag nader toelichten indien daar van uw kant behoefte aan bestaat.

Met vriendelijke groet,
namens de algemene raad

P.T.C. van Kampen
portefeuillehouder strafrecht

⁴ Te denken valt in dit verband ook aan de strafzaak tegen Mohammed B. die terechtstond voor de moord op Theo van Gogh, de zaak tegen de zogenoemde Utrechtse serieverkrachter (voor zover het ging om het bijwonen van de uitspraak), en de zaak tegen de 'Drentse moordbroers'.

⁵ <https://www.rsj.nl/documenten/rapporten/2018/08/22/advies-conceptwetsvoorstel-uitbreiding-slachtofferrechten>

⁶ <https://www.rechtspraak.nl/Organisatie-en-contact/Organisatie/Raad-voor-de-rechtspraak/Nieuws/Paginas/Onverstandig-om-verdachten-verplicht-te-laten-luisteren-naar-slachtofferverklaring.aspx>